

Bijlage 5: Toelichting gestelde maatvoering PvE rolstoelwoningen

Inleiding

Er wordt in Amsterdam steeds kleiner gebouwd door corporaties. Dit heeft geleid tot de vraag om nog eens kritisch te kijken of een kleinere maatvoering mogelijk is bij (het PvE voor) rolstoelwoningen. Hierop wordt al ingespeeld door in de Aanpak Rolstoelwoningen in te zetten op niet alleen nieuwbouw, maar ook op verbouwd rolstoelgeschikt. Op die manier worden er per jaar al 30 rolstoelwoningen gerealiseerd die een (beduidend) kleiner oppervlakte hebben dan in het PvE voor rolstoelwoningen opgenomen. Daardoor zijn deze woningen voor een deel van de rolstoelers geschikt. Bijvoorbeeld voor gezinnen met een kind in een rolstoel of een rolstoeler in een handbewogen rolstoel. Daarnaast worden ook verkochte rolstoelwoningen voornamelijk vervangen door verbouwd rolstoelgeschikte woningen en zijn daarmee kleiner dan de verkochte rolstoelwoning. Om alle rolstoelers een rolstoelwoning te kunnen bieden is het noodzakelijk dat in de nieuwbouw rolstoelwoningen worden gerealiseerd voor de zwaarste categorieën huishoudens met een rolstoeler.

Doel

Onderzoeken of het mogelijk is om te werken met een kleinere oppervlaktecriteria voor rolstoelwoningen in de nieuwbouw terwijl de kwaliteit behouden blijft.

Indeling

- Groepen rolstoelgebruikers en daarbij passende rolstoelwoningen
- Hulpmiddelen
- Maatvoering reguliere versus rolstoelwoning
- Indeling PvE voor rolstoelwoningen

Groepen rolstoelgebruikers en daarbij passende rolstoelwoningen

Er zijn verschillende doelgroepen rolstoelgebruikers. Het gaat om:

- Kinderen in een rolstoel
- Rolstoelers in een handbewogen rolstoel
- Rolstoelers met en progressieve neurologische aandoening
- Kinderen/ jongvolwassenen met Ernstig Meervoudige Beperkingen

De 1^e twee categorieën, kinderen in een rolstoel en rolstoelers met een handbewogen rolstoel, kunnen vaak terecht in een iets kleinere rolstoelwoning, zoals een verbouwd rolstoelgeschikte woning. Dit is afhankelijk van de aard van de aandoening en de benodigde hulpmiddelen. Verbouwd rolstoelgeschikte woningen zijn in oppervlakte in de meeste gevallen kleiner dan rolstoelwoningen die in de nieuwbouw zijn gerealiseerd.

Bij de zwaarste categorieën rolstoelers gaat het om rolstoelgebruikers met een progressieve neurologische aandoening, zoals MS, ALS of Duchenne, en een elektrische rolstoel. Bij het verdere verloop van deze ziektes is het voor een rolstoeler erg moeilijk om de rolstoel nog zelf te bedienen, daardoor wordt de draaicirkel vergroot tot 2m.

Voor kinderen/ jongvolwassenen met een Ernstig Meervoudige beperking geldt dat ze zichzelf niet kunnen voortbewegen, maar worden voortbewogen in een grote duw-wandelwagen. In veel gevallen heeft deze duw-wandelwagen een ligstand omdat deze kinderen/ jongvolwassenen niet (voldoende) zelf kunnen zitten. Een duw-wandelwagen heeft ook een draaicirkel van 2m.

Hulpmiddelen

Rolstoelers maken vaak gebruik van een aantal hulpmiddelen die ook elk hun eigen ruimte vragen in opslag en gebruik. Hierna worden een aantal hulpmiddelen toegelicht. Het gaat om tillift, plafondlift, ademhalingsondersteuning, hulpmiddelen en voorzieningen bij toiletgebruik.

Tilliften worden gebruikt om een persoon van bijvoorbeeld bed naar badkamer te vervoeren. Deze tilliften hebben een spanwijdte van 2 meter zodat een te vervoeren persoon niet kan omvallen. Hiermee vraagt het om extra ruimte in de slaapkamer en badkamer en tegelijkertijd om een brede gang en deuren waar de tillift door kan.

Een andere optie is een plafondlift. Ook een plafondlift vraagt om extra ruimte voor stalling en gebruik. Ook hierbij zijn brede gangen en deuren noodzakelijk, bij voorkeur breder dan 90 cm. Ook is er regelmatig sprake van ademhalingsondersteuning. Maten van deze apparatuur variëren van 60 cm x 60 cm x 100 cm tot 1 m3. Deze apparatuur dient verplaatst te kunnen worden en vragen daardoor in de verblijfsruimte extra ruimte.

Verder dient verzorgingsmateriaal zoals een stoma of incontinentiemateriaal opgeborgen te kunnen worden.

Tot slot maakt een deel van de groep gebruik van voorzieningen bij toiletgebruik. Het kan dan gaan om een speciale wastafel bij stoma-gebruik. Of om klysmo-apparatuur voor mensen die niet vanzelf hun ontlasting kwijtraken. Hierbij is sprake van allerlei noodzakelijke, doch onsmakelijke toeters en bellen om te kunnen spoelen.

Maatvoering reguliere woning versus rolstoelwoning

Voor rolstoelwoningen zijn meer m² nodig dan voor reguliere woningen. Tegelijkertijd wordt vaak de vergelijking gemaakt tussen een 5-kamer rolstoelwoning en een 2-kamernieuwbouwwoning waardoor het lijkt alsof een rolstoelwoning wel heel veel 'extra ruimte vraagt'.

Hieronder staan 2 tabellen, 1 met de vergelijking in m² tussen reguliere en rolstoelwoningen met een gelijk kamertal in WWS en een tabel met dezelfde vergelijking, maar dan in GBO.

Tabel 1 Vergelijking in m² tussen reguliere en rolstoelwoningen met een gelijk kamertal in WWS

	Reguliere woning	Rolstoelwoning
2-kamerwoning	Tot 60 m ²	geen
3-kamer woning	Minimaal 61 m ²	73m ²
4-kamerwoning	Tenminste 70m ²	83 m ²
5-kamerwoning	Tenminste 70m ²	91 m ²

Tabel 2 Vergelijking in m² tussen reguliere en rolstoelwoningen met een gelijk kamertal in GBO

	Reguliere woning	Rolstoelwoning
2-kamerwoning		geen
3-kamer woning		95 m ²
4-kamerwoning		106 m ²
5-kamerwoning		117 m ²

Indeling PvE voor rolstoelwoningen

De indeling:

- Toegang tot woning via algemene ruimte: geen wijzigingen
- De maatvoering woning
- Tweede toilet
- Badkamer
- Keuken
- Hoofdslaapkamer

De maatvoering woning

In het Programma van Eisen voor rolstoelwoningen is rekening gehouden met een toe- en doorgankelijke woning. Dit betekent dat in de te gebruiken ruimtes een rolstoel een draaicirkel nodig heeft van 1,5 m. Terwijl een draaicirkel van 2 m niet uitzonderlijk is. Rond de 30% van de rolstoel heeft een draaicirkel van 2m. Dit soort rolstoelen is nodig bij mensen die niet meer zo goed zelfstandig kunnen zitten. In vaktermen: mensen met een verminderde rompbalans of die meer zitondersteuning nodig hebben. Tegelijk vraagt een draaicirkel van 1,5 meter behendig manoeuvreren van elektrische rolstoelers, dit type rolstoel heeft namelijk een draaicirkel van 2 meter.

In de inleiding is beschreven dat er jaarlijks van de 50 te realiseren rolstoelwoningen 30 verbouwd rolstoelgeschikt gemaakte woningen zijn met naar alle waarschijnlijkheid een kleinere oppervlakte dan de eisen in het PvE voor rolstoelwoningen. In de nieuwbouw worden 20 nieuwbouw rolstoelwoningen die wel voldoen aan de maatvoering.

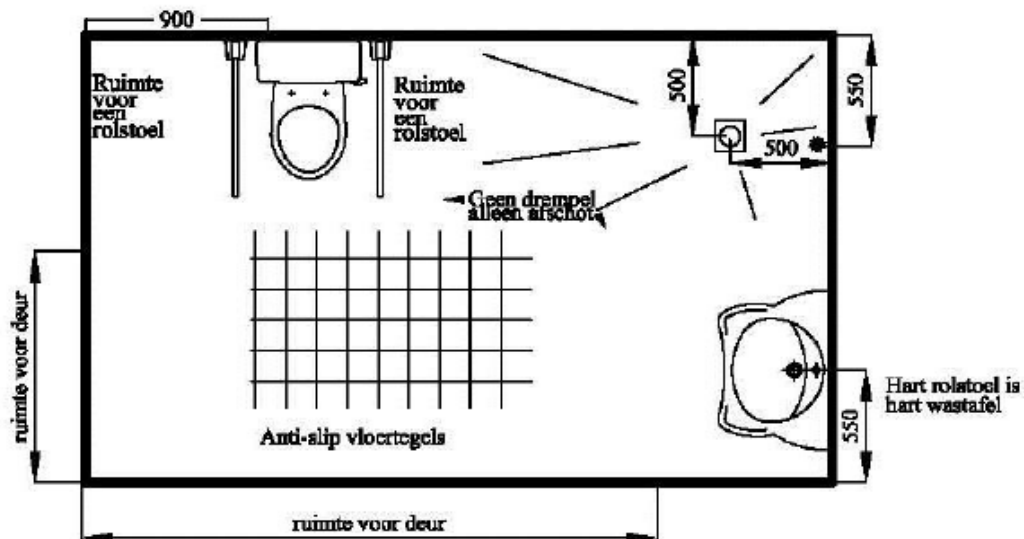
Badkamer met noodzakelijk 2^e toilet

De badkamer dient in een (nieuwbouw) rolstoelwoning ruimte te bieden voor een 2^e toilet en douchebrancard. Dit betekent dat er 8m² nodig is.

Een toilet in badkamer en een tweede toilet is noodzakelijk. Een rolstoel kan alleen gebruik maken van het toilet in de badkamer omdat daar voldoende ruimte is om een transfer van rolstoel naar toilet te maken. Een transfer kan gemaakt worden over de linker- of rechterkant. Aan weerszijden van het toilet dient daarom 90 cm extra ruimte te zijn. Op die manier maakt het niet uit of iemand alleen over links of rechts een transfer kan maken. En wordt voorkomen dat een verder perfecte rolstoelwoning geweigerd moet worden omdat een transfer niet mogelijk is.

Een rolstoeler heeft extra tijd nodig voor toiletgang en douchen. Bij toiletgang gaat het al gauw om 20 minuten en bij douchen zo'n 30 minuten. Bij alleen een toilet in de badkamer betekent het dat huisgenoten gedurende die tijd geen gebruik kunnen maken van het toilet. Daarnaast kan het noodzakelijk zijn om een speciaal aangepaste toiletpot te gebruiken of andere hulpmiddelen. Voor rolstoelers is het vaak ongemakkelijk als een bezoeker kan zien wat er nodig is om van het toilet gebruik te kunnen maken. Denk aan bijvoorbeeld een stoma of klysma-apparaat, zoals beschreven onder hulpmiddelen.

Een tillift of plafondlift vraagt extra ruimte in de badkamer. De rolstoeler dient van deze lift op een douchebrancard geholpen te worden. Dat is ook de reden om een deur tussen slaapkamer en badkamer als eis op te nemen in het PvE voor rolstoelwoningen. Zodat iemand die douche-klaar is zo snel mogelijk in de badkamer aankomt. En niet naakt een heel eind in de tillift of plafondlift verplaatst dient te worden.

Keuken

De keuken vraagt om 9m² en een breedte van 2,1m. De breedte bestaat uit de diepte van het aanrecht een draaicirkel van 1,5m.

Een onderrijdbare keuken vraagt al gauw een keukenlengte van 3,6 m omdat een rolstoeler niet bij bovenkastjes kan. Bij elkaar opgeteld gaat het om: een koelkast van 60 cm, een ladenblok van 60 cm, een spoelbak met kraan met hoge uitloop van 60 cm, een werkblad van 60 cm met besteklade, een kookplaat van 60 cm en een ladeblok van 60 cm (voor de pannen). In deze opstelling is geen rekening gehouden met een vaatwasser, combimagnetron, koffiezetapparaat enz., Deze spullen worden wel vaak gebruikt in de keuken, daardoor is 3,6m niet al te ruim.

Het advies is om de koelkast naast het werkblad met besteklade te plaatsen zodat je, als je er iets uitpakt, het ook in een beweging op het werkblad kan zetten.

Hoofdslaapkamer

De hoofdslaapkamer dient 16m² te zijn met een breedte van minimaal 3,1 m zodat en rolstoeler rond een 2-persoonsbed kan rijden, maar ook zijn kledingkast kan plaatsen in de slaapkamer. Een slaapkamer van 16 m² is voldoende als de slaapkamer praktisch is ingedeeld, zonder nissen of bijvoorbeeld een L-vorm. Kasten in de slaapkamer zijn noodzakelijk zodat iemand die hulp nodig heeft bij aankleden/ ADL toch zelf zijn kledingkeuze kan maken zonder naar een andere kamer te moeten.

Tweede slaapkamer

De tweede slaapkamer is noodzakelijk. Dit heeft heeft verschillende redenen. Op deze manier kan een 1-3 persoonshuishouden wonen op een dergelijke woning. Daarnaast wordt de extra slaapkamer bij 24-uurszorg ingezet als slaapplek voor de zorgverlener of als slaapplek voor een mantelzorger. Ook kan een tweede slaapkamer noodzakelijk zijn voor een stel/ echtpaar als ademondersteuning noodzakelijk is. Deze apparatuur maakt veel geluid waardoor samen slapen op 1 slaapkamer niet altijd mogelijk is. Verder wordt in de praktijk deze slaapkamer nogal eens als berging gebruikt om dat de eigenlijke berging onpraktisch is ingedeeld of te ver van de voordeur vandaan voor de stalling van de hulpmiddelen voor buiten.

Tot slot kan de hoeveelheid hulpmiddelen ook ervoor zorgen dat de tweede slaapkamer wordt ingezet als extra bergingruimte.

Derde en vierde slaapkamer

De maatvoering van de derde en vierde slaapkamer kan niet kleiner omdat de rolstoeler dan geen draaicirkel meer heeft.

Berging in de woning

Huishoudens met een rolstoeler hebben vaak naast hun rolstoel andere hulpmiddelen om zo zelfstandig mogelijk te kunnen wonen. Om deze een plek te geven is in het PvE Rolstoelwoningen opgenomen dat er interne berging gerealiseerd dient te worden die toegankelijk is voor de rolstoeler. Hieronder wordt een toelichting gegeven waarom de berging 8m² dient te zijn met een minimale breedte van 2,6 m².

Ook in de berging is een draaicirkel nodig om bijvoorbeeld de wasmachine en droger te kunnen bedienen. Ook hebben rolstoelers vaak hulpmiddelen om zich buiten voort te kunnen bewegen, bijvoorbeeld een handbike of maken ze gebruik van een binnen rolstoel en een buiten rolstoel. Rolstoelen die voorwiel zijn aangedreven zijn voor binnen heel geschikt omdat ze een kleinere draaicirkel hebben. Tegelijkertijd is het buiten heel onhandig bij oneffenheden omdat het alle kanten op slingert bij oneffenheden. Voor buiten is een achterwiel aangedreven rolstoel prettiger in gebruik vanwege de bestuurbaarheid. De berging moet daarom ruim zijn zodat het mogelijk is om een transfer te maken van een buiten- naar een binnenrolstoel. Bij een berging is het erg belangrijk om een slimme indeling te realiseren waarbij de wasmachine in de buurt van de deur wordt gesitueerd. Op die manier is de verkeersruimte naar de wasmachine toe beperkt. En kan de resterende ruimte in de berging ingezet worden als bergruimte en hoeft de rolstoeler zich niet langs de buitenrolstoel zien te worstelen om bij de wasmachine te komen.

Conclusie

Er is geen ruimte om het PvE aan te passen met kleinere oppervlakte eisen voor de verschillende ruimte. In de nieuwbouw realiseren we generieke rolstoelwoningen die voor alle rolstoelers bewoonbaar zijn, ook bij een ernstig progressief ziektebeeld, bij een gezinslid met EMB of bij een ruime hoeveelheid hulpmiddelen om zo zelfstandig mogelijk te kunnen leven.